

FUQAROLIK HUQUQI TUSHUNCHASI VA UNING ZAMONAVIY JAMIYATDAGI O'RNI

Ergashov Iqboljon Foziljon o'g'li

Namangan Davlat universiteti Yuridik fakulteti Milliy g'oya, ma'naviyat asoslari va huquq ta'limi yo'nalishi MIG'-AU-21 guruh talabasi.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.10401485>

Annotatsiya: O'zbekistonda fuqarolik huquqi mulkiy, shuningdek shaxsiy nomulkiy jamoat munosabatlarini tenglik, barcha mulk shakllarining daxlsizligi va ishtirokchilari tomonidan shartnomalar tuzish erkinligi, o'zboshimchalik bilan aralashishga yo'l qo'yilmasligi tamoyillariga asoslangan huquq sohasi hisoblanadi, shaxsiy ish bilan shug'ullanadigan har qanday shaxs, fuqarolik huquqlarini to'sqinliksiz amalga oshirish, buzilgan huquqlarning tiklanishini ta'minlash, ularning sud himoyasi zarurligi, fuqarolik huquqi xususiy huquqning asosidir.

Kalit so'zlar: Fuqarolik huquqlari, ijtimoiy, shaxs erkinliklari, fikrlar, g'oyalar, erkin rivojlanish, tamoyillar.

Hozirgi davrda O'zbekiston Respublikasida islohotlarning rivojlanishi jarayonida fuqarolik huquqi huquqning asosiy tarmoqlaridan biri hisoblanadi. O'zbekiston islohotlar jarayonida rivojlangan mamlakatlarda qabul qilingan va mamlakatdagi yangi iqtisodiy sharoitlarni aks ettiruvchi fuqarolik-huquqiy normalarga bosqichma-bosqich o'tdi. Fuqarolik huquqlari kontseptsiyasi zamonaviy jamiyatda hal qiluvchi rol o'ynaydi, chunki u demokratik davlatda barcha fuqarolarning erkinligi va tengligi uchun asosdir. Fuqarolik huquqlari shaxsning qadr-qimmati va mustaqilligini himoya qilishga, ularning siyosiy va ijtimoiy hayotdagi ishtirokini ta'minlashga xizmat qiluvchi turli huquq va erkinliklarni o'z ichiga oladi. Fuqarolik huquqlari tushunchasi har bir shaxs ega bo'lgan asosiy huquq va erkinliklarni o'z ichiga olganligi sababli zamonaviy jamiyatda juda muhim ahamiyatga ega. Bu huquqlar tenglik huquqi, so'z erkinligi, diniy e'tiqod erkinligi, shuningdek, qonunda belgilangan tartib va adolatli munosabatni o'z ichiga oladi. Bugungi dunyoda fuqarolik huquqlari adolatli va adolatli jamiyatning tamal toshi bo'lib xizmat qiladi, irqi, jinsi, dini va boshqa xususiyatlaridan qat'i nazar, barcha shaxslarga hurmat va hurmat bilan munosabatda bo'lishini ta'minlaydi. Fuqarolik huquqlari tushunchasi har qanday zamonaviy jamiyatning muhim qismidir. Fuqarolik huquqlari irqi, dini, jinsi va ijtimoiy mavqeidan qat'i nazar, har bir fuqaroga ega bo'lgan asosiy huquq va erkinliklarni o'z ichiga oladi. Bu huquqlar turli xalqaro va milliy qonun hujjatlarida mustahkamlab qo'yilgan bo'lib, fuqarolarning qadr-qimmati va erkinliklarini himoya qilishga xizmat qiladi. Ko'pgina demokratik mamlakatlarda fuqarolik huquqlari konstitutsiyalarida mustahkamlab qo'yilgan bo'lib, fuqarolarga o'z fikrini bildirish, yig'ilishlar erkinligi, diniy e'tiqod erkinligi, matbuot erkinligi, qonun oldida tenglik va boshqa ko'plab shaxs erkinliklari kafolatlangan. Bu huquqlar har bir shaxs shaxsining erkin rivojlanishini ta'minlash, ochiq va plyuralistik jamiyatni ta'minlash uchun zarurdir. Fuqarolik huquqlari davlat hokimiyatini cheklash va fuqarolarni mumkin bo'lgan davlat o'zboshimchaliklaridan himoya qilishga ham xizmat qiladi. Odil sudlovni, noqonuniy hibsga olish va qiynoqlardan himoya qilish, shaxsiy daxlsizlik huquqini kafolatlash orqali shaxs erkinliklari himoya qilinadi va qonun ustuvorligi kafolatlanadi. Fuqarolik huquqlari, ayniqsa, turli muammolar bilan ajralib turadigan zamonaviy jamiyatda markaziy rol o'ynaydi. Axborot va g'oyalar tez tarqaladigan globallashgan dunyoda so'z erkinligi ochiq munozara va turli nuqtai nazarlar almashinuvini ta'minlash uchun juda

muhimdir. Shu bilan birga, fuqarolik huquqlari barcha fuqarolarning kelib chiqishi, dini va e'tiqodidan qat'i nazar, teng imkoniyatlar va huquqlardan foydalanishini ta'minlaydi. Fuqarolik huquqlari zamonaviy jamiyatning huquqiy, ijtimoiy va siyosiy manzarasini shakllantirishda ham hal qiluvchi rol o'ynaydi. Ular kamsitish, tengsizlik va adolatsizlikni bartaraf etish uchun asos yaratadi hamda ijtimoiy taraqqiyot va jamiyat o'zgarishlarini rag'batlantirish vositasi bo'lib xizmat qiladi. Bundan tashqari, fuqarolik huquqlari hukumatlar va institutlarni barcha shaxslarning huquqlarini himoya qilish va himoya qilish uchun javobgarlikka tortish orqali qonun ustuvorligini o'rnatish va demokratiya tamoyillarini qo'llab-quvvatlashga yordam beradi. Zamonaviy jamiyatda fuqarolik huquqlari hal qiluvchi rol o'ynaydi. Ular fuqarolarning siyosiy jarayonlardagi ishtirokini rag'batlantiradi, huquqiy tizimni qo'llab-quvvatlaydi, adolatli va plyuralistik jamiyatni barpo etishga hissa qo'shadi. Fuqarolik huquqlari, shuningdek, fikrlar va g'oyalar xilma-xilligini ta'minlaydi va bag'rikenglik va demokratiyani rivojlantirishga yordam beradi. Biroq, fuqarolik huquqlari ham qiyinchiliklarga duch kelmoqda. Ba'zi jamiyatlarda avtoritar rejimlar, ijtimoiy noto'g'ri qarashlar yoki texnologiyaning shaxsiy hayotga kuchayib borayotgan ta'siri tufayli ular cheklangan yoki e'tiborga olinmaydi. Shuning uchun zamonaviy jamiyatda ularning dolzarbligini saqlab qolish uchun fuqarolik huquqlarini faol himoya qilish va himoya qilish muhimdir. Biroq, fuqarolik huquqlari cheklashlar va tahdidlar bilan qayta-qayta ta'sirlanadi. Kuzatuv, tsenzura va ijtimoiy kamsitish xavfi fuqarolar huquqlarini himoya qilishda qiyinchilik tug'diradi. Terrorizm yoki ekstremistik guruhlar tahdidi ham xavfsizlikni ta'minlash maqsadida muayyan erkinliklarning cheklanishiga olib kelishi mumkin. Shuning uchun jamiyat fuqarolar huquqlarini himoya qilish uchun faol harakat qilishi, zulm va kamsitishning barcha shakllariga qarshi turishi juda muhimdir. Fuqarolik huquqlarini himoya qilish va rag'batlantirish har bir fuqaro o'z salohiyatini to'liq rivojlantirish va jamiyatni shakllantirishda ishtirok etish imkoniyatiga ega bo'lgan ochiq va demokratik jamiyatni saqlash uchun muhim ahamiyatga ega. Umuman olganda, fuqarolik huquqlari tushunchasi zamonaviy jamiyatning asosiy qismidir. Ular fuqarolarning asosiy erkinliklari va huquqlarini ifodalaydi va adolatli, plyuralistik va erkin jamiyatni yaratishga hissa qo'shadi. Shuning uchun ularning mavjudligi va ishlatilishini targ'ib qilish va himoya qilish juda muhimdir. fuqarolik huquqlari tushunchasi zamonaviy jamiyatda markaziy o'rinni egallab, adolat, tenglik va erkinlik uchun mayoq bo'lib xizmat qiladi. Uning tamoyillari va ideallari yanada adolatli va inklyuziv dunyoni yaratishga qaratilgan sa'y-harakatlarga rahbarlik qilishda davom etmoqda va uning ahamiyatini barcha shaxslarning huquqlarini hurmat qiladigan va himoya qiladigan jamiyatning doimiy intilishida baholab bo'lmaydi.

References:

1. R.Dj.Ruziyev, V.R.Topildiyev "FUQAROLIK HUQUQI" Umumiy Qism Cho'lpon nomidagi nashriyot-matbaa ijodiy uyi Toshkent — 2011
2. Sigrodoeva O.N. Tendentsii razvitiya aktsionernogo prava SShA: Diss. kand. yurid. nauk. - M.: MGU im. M.V. Lomonosova, 1995. S. 73.
3. Akbarali o'g'li, Satvoldiyev Fakhridin. "PROSPECTS FOR IMPROVING THE TECHNOLOGIES OF DEVELOPING LEGAL THINKING FOR SCHOOLCHILDREN (ON THE EXAMPLE OF THE PROVINCE OF NAMANGAN)." CURRENT RESEARCH JOURNAL OF PEDAGOGICS 4.01 (2023): 94-97.

4. Akbarali o'g'li, Satvoldiyev Fakhridin. "Maktab o'quvchilarining huquqiy tafakkurini shakllantirish huquqiy madaniyatni yuksaltirishning yetakchi bo'g'ini sifatida." Ta'lim fidoyilari 13 (2022): 225-228.
5. J.I.Yuldashcv "FUQAROLIK HUQUQI" Toshkent — 2017
6. Topildiyev V.R., Jamalov N.K "Fuqarolik huquqi" uslubiy qo'llanma Toshkent "Mumtoz so'z" 2014.

